

Таким чином, аналіз руху грошових коштів дає можливість зробити більш обґрунтованими управлінські рішення та забезпечує систему управління достовірною інформацією для планування та прогнозування грошових потоків як важливого показника фінансового стану господарюючого суб'єкта. Запропонований порядок аналізу руху грошових потоків дозволить ефективно управляти грошовими коштами.

Список використаних джерел: 1. Мартякова О. В., Харченко В. А. Грошові потоки в системі управління фінансово-господарською діяльністю підприємства. *Наукові праці ДонНТУ. Серія: Економічна*. 2007. Вип. 32. С. 158-162. 2. Кошельок Г. В. Грошові потоки в системі управління діяльністю підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 5(16). С. 50-56. 3. Федішин М. П. Методичні аспекти грошових потоків підприємств для цілей планування. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497>. 4. Єрешко Ю. О. Сутність і структура механізму управління грошовими потоками підприємства. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київського політехнічного інституту»*. 2011. № 8. С. 20-25. 5. Тянь Р. Б. Структурний аналіз грошових потоків із метою підвищення надійності їх прогнозування. *Фінанси України*. 2012. № 5. С. 110-120. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe. 6. Магдич І. Методичні аспекти аналізу ефективності управління грошовими потоками в інвестиційній діяльності підприємства. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2015. № 5(170). С. 60-64. 7. Спільник І., Загородна О. Грошові потоки підприємства: комплексний аналіз за даними фінансової звітності. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/25248/1/312-622-1-SM.pdf>.

УДК 336.7

Г. В. Клименко, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

М. В. Туник, канд. екон. наук, начальник першого міського відділення

«Райффайзен банк Аваль», м. Чернігів, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА

Ключові слова: кредитна операція, кредитоспроможність, оцінювання, позичальник, кредитний ризик.

Кредитні інститути є важливим елементом інфраструктури фінансового ринку, який сприяє розвитку національної економіки, в тому числі за рахунок задоволення попиту її суб'єктів у кредитних ресурсах. Поряд з цим активні операції, до яких належить і кредитування, є достатньо ризиковими, відповідно потребують якісного управління, зокрема за допомогою оцінювання кредитоспроможності позичальника, що є одним з найбільш дієвих інструментів у цьому процесі.

Згідно Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями «кредитна операція – вид активних банківських операцій, пов'язаних із розміщенням залучених банком коштів таким шляхом: надання їх у тимчасове користування або прийняття зобов'язань про надання певної суми коштів; надання гарантій, порук, акредитивів, акцептів, авалів; розміщення депозитів; проведення факторингових операцій та операцій фінансового лізингу; видача кредитів у формі врахування векселів, у формі операцій зворотного репо; будь-якого продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання щодо сплати процентів та інших зборів за такою сумою (відстрочення платежу); розстрочення платежу за продані банком активи» [2].

На сьогодні відсутній єдиний підхід до тлумачення сутності поняття «кредитоспроможність», проте більшість науковців погоджується, що вона відображає певну сукупність характеристик позичальника, які дозволяють оцінити ймовірність погашення його кредитних зобов'язань.

Можна стверджувати, що кредитоспроможність є обліково-аналітичною характеристикою позичальника, адже та інформація, яку використовує кредитна установа для оцінювання його кредитоспроможності, надходить, передусім, з облікових джерел.

Оцінювання кредитоспроможності позичальника передбачає дослідження якісних і кількісних показників, має відбуватися на усіх стадіях кредитного процесу для виявлення рівня ризикованості кредитної операції. Перелік напрямів оцінювання кредитоспроможності позичальника представлено на рис. 1. Такий підхід дозволяє: економічно обґрунтувати обсяг кредитних ресурсів і способи погашення цих зобов'язань перед банком; оцінювати поточний фінансовий стан позичальника та прогнозувати його зміни; правильно визначати ефективність використання позичальником кредитних коштів; виявляти негативні чинники, що впливають на рівень кредитного ризику тощо.

Рис. 1. Ключові напрями оцінювання кредитоспроможності позичальника

Джерело: узагальнено авторами.

Зауважимо, що кредитний ризик – це розмір очікуваних втрат (збитків) за активом внаслідок дефолту боржника/контрагента [2]. Фактори, що викликають появу кредитного ризику, можна умовно розподілити за трьома напрямками:

- фактори зовнішнього середовища, які не залежать ні від банківської установи, ні від позичальника (соціально-економічне становище в країні, політичні та макроекономічні чинники, надзвичайні події, тенденції розвитку світової економіки та ін.);
- фактори, обумовлені банківською установою (неякісна кредитна політика, «слабка» система внутрішнього контролю, некваліфікований персонал тощо);
- фактори, які притаманні позичальнику (його недоброчесність, некваліфікований управлінський персонал, організаційний та технологічний фактори тощо).

Переважає більшість втрат у кредитній діяльності банківських установ пов'язана саме з другою групою факторів, коли оцінювання кредитоспроможності позичальника виконується неякісно.

Оцінювання кредитоспроможності має ґрунтуватися на сукупності принципів, які дозволять прийняти раціональне рішення щодо доцільності надання кредитних коштів потенційному позичальнику. Серед цих принципів особливу увагу необхідно приділити принципу *комплексності оцінювання* (врахування як фінансових, так і нефінансових індикаторів, факторів кредитного ризику, прогнозних показників) та принципу *гнучкості оцінювання* (врахування специфіки діяльності, даних кредитної заявки, кредитної історії позичальника).

Також у процесі оцінювання кредитоспроможності потребують дотримання і такі принципи: *достовірність* (вимоги до якості інформаційного забезпечення); *прогресивність* (впровадження закордонного досвіду); *об'єктивність оцінки*; *професіоналізм* (забезпечення високого рівня фахової підготовки працівників кредитного відділу, які здійснюють оцінювання); *реальність* [1].

Не менш важливим під час оцінювання кредитоспроможності позичальника є якість інформаційного забезпечення, яке можна поділити на дві групи: *внутрішні* (фінансова звітність позичальника, його установчі документи, висновки аудиторів про фінансовий стан, дані пору-

чителів і гарантів) та *зовнішні* джерела інформації (нормативно-правові акти України, у тому числі затверджені НБУ, інформація статистичних служб, інших банків тощо) [1].

Вважаємо, що ефективність процесів прийняття рішень щодо надання кредитних ресурсів позичальникам залежить передусім від реалізації комплексного підходу, який відповідатиме положенням кредитної політики банківської установи, сприятиме досягненню достатнього рівня прибутковості кредитних операцій, якісному їх контролю та регулюванню ризиків у рамках діючого банківського законодавства.

Список використаних джерел: 1. Виговська Н. Г., Виговський В. Г., Сімеонова Г. Формування механізму оцінки кредитоспроможності. *Вісник ЖДТУ*. 2016. № 2 (76). С. 117-129. 2. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями : затв. Постановою НБУ від 30 червня 2016 р. № 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>.

УДК 657

Л. В. Чернишова, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економічного аналізу

О. Г. Міюгло, здобувач вищої освіти

Одеський національний економічний університет, м. Одеса, Україна

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ТОРГІВЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Ключові слова: аналіз, оборотні активи, ефективність, торгівельне підприємство.

Ринкова економіка потребує від підприємств України постійного зацікавлення у стабільному та ритмічному функціонуванні. Тому досягнення високих економічних результатів потребує розробки ефективної та обґрунтованої політики управління активами. Оборотні активи є одними зі складових загальної ефективності управління. Вони займають значну частку серед активів підприємства. Саме від ефективності їх використання залежить рівень ліквідності підприємства, його фінансова стійкість, платоспроможність та рентабельність.

Дослідженню проблем аналізу оборотних активів на підприємстві присвячені роботи багатьох авторів: А. А. Решитової, І. О. Черкасової, Н. О. Цицюри, В. А. Петренко та інших. Однак дослідження цього питання вимагає безперервного вивчення, оскільки постійно з'являються нові методи аналізу, додаються нові показники.

Основна мета аналізу оборотних активів полягає в знаходженні й усуненні недоліків управління оборотними засобами, а також виявленні способів підвищення ефективності їх використання.

Джерелами формування оборотних коштів є власні, позикові й додатково залучені кошти. З власних джерел формується здебільшого мінімальна стабільна частина оборотних коштів. Наявність власних оборотних коштів дозволяє організації вільно маневрувати, підвищувати результативність та стійкість своєї діяльності.

Для аналізу ефективності використання оборотних активів використовують показники оборотності, або, як їх ще називають, ділової активності. Так само необхідно провести розрахунок і аналіз рівня рентабельності оборотних активів, виконати факторний аналіз приросту виручки за рахунок інтенсивних і екстенсивних факторів використання оборотних активів, а також оцінити відносне і абсолютне вивільнення (залучення) оборотних активів. Для аналізу оборотних коштів використовуються наступні показники [1]:

1. Коефіцієнт оборотності ($K_{об}$):

$$K_{об} = \frac{\text{Товарообіг}}{\text{Середньорічна вартість оборотних активів}}. \quad (1)$$

Характеризує обсяг товарообігу в розрахунку на одну гривню середньої величини оборотних активів. Зміну оборотності оборотних коштів виявляють через порівняння фактичних показників з плановими або показниками за попередній період. Порівнюючи показники оборотності оборотних коштів, виявляють прискорення її чи сповільнення [2].